

פרשת צו

(ע"פ הרב מרדכי קמינצקי)

דם. במקרה הגרוע זה מעלה על דעתנו תמונות זוועתיות של מוות ומלחמות. במקרה הטוב, הוא מזכיר לנו עירוויי דם מצילי חיים. בכל קנה מידה אין הוא דבר מגרה. וזאת הסיבה שקשה להבין את האזהרות המרובות של התורה על איסור אכילתו. יש בתורה שלוש אזהרות, והראשונה נמצאת בפרשת השבוע.

וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם, לְעוֹף וּלְבְּהֵמָה. כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כָּל דָּם, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ: (ויקרא ז, כו-כז)

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל דָּם, וְנִתְּתִי פָנַי בְּנֶפֶשׁ הָאֲכָלָתָאֵת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקִּרְבִּי עִמָּה. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא, וְאֲנִי נֹתֵתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם, כִּי הַדָּם הִוא בְּנֶפֶשׁ יְכַפֵּר. עַל כֵּן אֶמְרָתִי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם, וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל דָּם. (ויקרא יז, י-יב)

רק חֲזַק לְבָלְתִּי אֶכַּל הַדָּם כִּי הַדָּם הִוא הַנֶּפֶשׁ, וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר. לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ פָּמִיִם. לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה' (דברים יב, כג-כה)

רש"י מצטט את דברי בן עזאי: " רבי שמעון בן עזאי אומר, לא בא הכתוב, אלא להזהירך וללמדך, עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזקך באזהרתו, קל וחומר לשאר מצוות" רבי יהודה מסביר את אזהרות הנשנות מבחינה היסטורית. באותה תקופה, אומות רבות נהגו בפולחנים של שתיית דם. ולכן מזהירה התורה את עם ישראל לא לנהוג כמוהן. בכל מקרה ברור שגם רבי שמעון בן עזאי וגם רבי יהודה היו מוטרדים מהישנות האזהרות, שנראות כמיותרות. קשה להבין מדוע התורה "מבזבזת" יותר אנרגיה להתורות, להזהיר ולהטיף נגד צריכת דם, מאשר אזהרות כנגד רוב האיסורים הנראים כמפתים יותר.

בנוסף, מדוע זהו אחד משני האיסורים היחידים שחז"ל דורשים כאזהרה להורים להזהיר את ילדיהם. מדוע עולה האיסור הזה על הנורמה של פיקוח ההורים הקיים בכל מצווה אחרת?

סיפור יהודי וותיק מספר על אישה דתייה הדוקה שמתפרצת לרבי חסידי, בדמעות ללא שליטה. "רעבבע" היא בוכה, " זה הבן שלי. הוא נהיה משוגע לגמרי. הוא עושה דברים מטורפים. אפילו אתה לא תוכל לעזור לו. הוא חייב פסיכיאטר."

"מה העניינים?" שאל הרבי.

"מה העניינים? היא בוכה. "הוא משוגע! הוא מתנהג כמו הגויים. הוא רוקד עם נוכריות, והתחיל לאכול חזיר!"

הרבי מסתכל על האישה המסכנה, כשהוא חושב איך להביא את הדברים לפרופורציה.

"אילו היה רוקד עם חזירים, ואוכל נשים, הייתי אומר שהוא משוגע. אבל איך שאת מתארת את הדברים, הוא בכלל לא משוגע. הייתי אומר שהוא הופך להיות בן אדם תאוותני מאוד. ובזה אני יכול לטפל".

אולי ניתן להסביר את האזהרות החמורות של התורה נגד דם. התורה מבינה את מבחן הזמן. דברים הנחשבים כנתעבים ומגונים לפי הנורמות של היום עלולים להתקבל כנורמה של מחר. חברות משתנות, ויחד איתם ההתנהגויות. התורה הבינה שחברות משתנות. לכן היא מזהירה אותנו נגד התנהגות בזויה ביותר ככל הרגל נורמאלי. והיא מורה לנו להעביר את ההוראות האלה לילדינו. אין אנו יכולים לפטור את עצמנו, במחשבה "לשתות דם זוהי התנהגות משונה? מדוע צריכים הילדים לדאוג לזה?" התורה אומרת שגם אם דבר נראה נבזי ומוזר לדורנו, אם זה תורה, אנחנו חייבים להגיד לילדנו. אי אפשר לדעת מה הדור הבא יחשוב כגועלי, ומה הוא יחשוב כמקובל. דבר מאוס של היום יכול להיות דבר של "יום יום" של מחר. זמנים משתנים ואנשים משתנים, אבל התורה נשארת לעולם.